

19.4. 2026, Misericordia Domini

- neděle Božího milosrdenství

Introit: 33. žalm (1–5)

1. čtení: Žd 4,10–16

2. čtení: Ex 33,12–17

Poslání: Tit 3,3–6

Písně: 28 (Hospodin ráčí), 244 (Pán Bůh je přítomen), 717 (Tvá, Pane, láska), 401 (Za ty, kdo), 777 (Bud' mojí nadějí).

Kázání: Milost Hospodinovy přítomnosti

Milost a milosrdenství – to jsou slova, která k nám v dnešních textech často promlouvají. Podle Ž 33 je země plná Hospodinova milosrdenství. V Ž 23 jsme zase zpívali, že nás po celý život bude provázet Hospodinova milost a dobrota. List Židům pak mluví o Ježíši Kristu, který vstoupil až před Boží tvář, aby nám dokořán otevřel cestu k Boží milostivému trůnu.

Téma milosti a milosrdenství se objevuje i v posledním biblickém čtení z 2. knihy Mojžíšovy. Ocitáme se na poušti, někde u hory Sinaj po vyjití z Egypta, zrovna když probíhá podivuhodný, až intimní rozhovor mezi Bohem a Mojžíšem. Hospodin Mojžíšovi říká: „Já tě znám jménem.“ – Je to krásné ujištění. Jméno v hebrejském myšlení vyjadřuje celou identitu osoby. Jako by tedy Bůh říkal: Já tě moc dobře znám. Víím, kdo opravdu jsi a jsi mi blízký. I to slovo „znát“ má totiž v hebrejštině silnější odstín. Není to pouhé povědomí o někom; je to skutečná známost. Jako by řekl: Jsi můj přítel. Tohle ostatně zaznělo hned v předchozím verši, který jsme ale spolu nečetli: „Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem“.

A pak Hospodin Mojžíše ještě ujistí: „Nalezl jsi u mě milost.“ A máme tu zase milost! Co to ale vůbec je? V čem spočívá Boží milost? Na to nám překvapivě může dát odpověď právě tenhle příběh. Kdybychom se na něj podívali v širším kontextu, uvidíme, že je to příběh o hledání Boží milosti poté, co jsme si s Pánem Bohem dost rozházeli. Ano, směli jsme zahlédnout jeho mocné skutky – vysvobození z Egypta –, ale pak mu jsme mu přestali důvěřovat. Ne, na Hospodina jsme přece nikdy nezapomněli, chtěli jsme ho uctívat. Ale tak nějak po svém. Možná tak, jak nás to naučili v Egyptě. Zkrátka, to zlaté tele nebylo dobrý nápad a je otázka, co dál. Vezme nás Hospodin ještě na milost? Bude věrný svým slibům o zaslíbené zemi, i když se naplno projevila naše nevěra? Právě do tohoto dramatu dnes s Mojžíšem vstupujeme.

Mojžíš tu jedná jako prostředník mezi lidmi a Hospodinem. Zdá se totiž, jako by to Bůh se svým lidem už vzdal. Nápadně se od něj distancuje. Neříká o něm: „můj lid“, ale „tento lid“. A tak Mojžíš na Hospodina naléhá, aby se ke svému lidu přiznal, aby ho po průšvihy se zlatým teletem vzal na milost.

Mojžíš se přimlouvá: Hospodine, vždyť to není ledajaký lid, pamatuj, že je to tvůj lid. Jen pohled'... – Není totiž nic horšího, než když dojde k odcizení mezi Bohem a člověkem. A Mojžíš si to uvědomuje: Jedinou nadějí v lidském životě je to, že nejsme sami sví, ale Boží. Že nás Hospodin zná jménem a že my známe jeho. Že patříme k sobě.

A Bůh Mojžíšovu prosbu vyslyší: Dobrá, půjdu tedy s vámi, nedělej si starosti. Ale Mojžíš se s takovou odpovědí nespokojí. Snad z ní ještě cítí odstup. Možná potřebuje jasnější Boží ujištění. Cesta je daleká a určitě nebude snadná. Má-li na Hospodina vsadit svůj život i životy svých lidí, potřebuje ho mít nablízku. Mojžíš netouží po Bohu vzdáleném, který jen ukazuje směr; po Bohu, který se dívá zpovzdálí. Jaký by to pak mělo všechno smysl? Ne, Hospodine, nezlob se, ale takhle by to nešlo. „Kdyby s námi neměla být tvá přítomnost, pak nás odtud nevyváděj!“

Pokud takhle cesta nevede k tobě, do tvé blízkosti, k prohlubování našeho vzájemného přátelství, tak to teda nechci. Ať si ta zaslíbená země oplývá medem a mlékem, ať si je plná zlata i stříbra, ale bez tebe je to vše bezcenné. Vyjde to nastejno jako otročení v Egyptě. Celé naše putování má smysl jen tehdy, když ty půjdeš s námi.

A Mojžíš uvažuje dál... Bylo by to od Hospodina vůbec milosrdné, kdyby nás vysvobodil z otroctví, ale dál už by s námi nešel? Kdyby nás dovedl do zaslíbené země, té země, kterou jsme si sice vysnili, ale on by tam nebyl s námi? Kdyby nás nechal našim snům, byť sebekrásnějším, opuštěné napospas? ...

V čem vlastně spočívá ta Boží milost? O co v konečném důsledku usilujeme, když o Boží milost žádáme? Mojžíš se ptá a zároveň si odpovídá: „Podle čeho jiného by se poznalo, že jsem u tebe našel milost já i tvůj lid, ne-li podle toho, že ty s námi půjdeš.“ Boží milost se podle Mojžíše projevuje právě v tom, že Bůh jde s námi. Že je s námi přítomen. Tím jsme koneckonců trochu zvláštní. To je to, co z nás dělá Boží lid. Mojžíš říká: „Tím budeme odlišeni, já i tvůj lid, od každého lidu na povrchu země“. Tou Boží přítomností mezi námi. V tom jsme přece jiní. V tom máme být jiní.

A Hospodin, který se rád nechá pozvat na společnou cestu, Mojžíšově prosbě opět vyhoví: „I tohle ti splním, protože jsi u mne našel milost.“

Mojžíš je tím rozhovorem tak povzbuzený, že si dovolí ještě jednu, teď už čistě osobní prosbu: „Dovol mi spatřit tvou slávu!“ Není to už ale moc troufalé? Vidět Boží slávu?

Mnoho lidí chce vidět Boží slávu. Říkají: Kéž Bůh zjeví svou slávu, kéž nám – nebo mně samotnému – ukáže svou slávu. Ať se ukáže. Ať vidím, jak je silný. Ať vidím, že je tu někdo, o koho se můžu opřít. Kdo zažene všechnu mou bezmoc. Kdo nažene strach mým nepřátelům, nebo aspoň těm, kdo se mi posmívají nebo se na mě dívají skrz prsty... Zkrátka: Kdyby se tak Boží sláva dala vždy pohotově vytáhnout jako eso z rukávu, jako trumf, před kterým všichni sklapnou... O to ale Mojžíšovi nejde. Nežádá o zjevení Boží slávy proto, aby se tím mohl chlubit nebo aby mohl druhým ukázat, jak velký je Boží služebník. Má to být povzbuzení pro něj samotného. On sám potřebuje ujištění o Boží moci, než se pustí do další mise. Vyhoví mu Hospodin i tentokrát, nebo ne?

Hospodin mu odpoví: „Všechna má dobrota přejde před tebou a vyslovím před tebou jméno Hospodin. Smiluji se však, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji.“ Splní tedy Bůh Mojžíšovo přání? Zdá se, že spíše ne. V ekumenickém překladu čteme odporovací spojku „však“: „Smiluji se však, nad kým se smiluji.“ Získáme pak dojem, že Hospodin Mojžíše odbude: Můžu si přece dělat, co chci, a proto ti nevyhovím. Jenže v hebrejštině žádné „však“ není – to tam vložili naši překladatelé. Můžeme to proto číst také pozitivně: Bůh i takto neslýchané prosbě vyhoví, protože může. On se přece může smilovat, nad kým bude chtít. Tak proč ne třeba teď nad Mojžíšem?

Zkusím ten rozhovor přečíst přeložený trochu jinak: Na Mojžíšovu prosbu „Ukaž mi, prosím, svou slávu,“ Bůh zareaguje: „Nechám kolem tebe projít všechno své dobro a nechám před tvou tvář zaznít jméno Hospodin. Vždyť se smiluji, nad kým se smilovávám, a jsem milosrdný k tomu, s kým mám soucit.“ Najednou to může vyznít úplně opačně. I v této věci se Hospodin nad Mojžíšem smiluje.

Když se nám v Bibli připomíná, že Hospodin má svobodu se smilovat nad kým chce, není to přece proto, aby se řeklo, že se Hospodin nesmiluje, protože nemusí. Něco jako: Můžu se smilovat nad kým chci, a proto se nesmiluji. – To by nedávalo smysl. Je to přesně naopak: On nemusí, nikdo ho k tomu nemůže nutit, ale je tak dobrý a milosrdný, že se smiluje i ve chvíli, kdy to nedává smysl, kdy to nikdo nečeká. Sice nemusí, ale chce. A je natolik svrchovaný, že se nemusí ohlížet na žádné zákony akce a reakce a může si dovolit se prostě smilovat, naplno projevit své milosrdenství, a ani jeho důstojnost a sláva mu v tom nezabrání. To nám ostatně nejlépe ukazuje Kristův kříž. Božímu milosrdenství totiž nestojí v cestě ani celý jeho majestát. Vždyť i své slávy je schopen se pro člověka zcela a úplně zříct, ano ponížít se do krajnosti. Bůh ani na svém božství z lásky k člověku nelpí a sám se mu vydává na milost i nemilost...

Vraťme se ale k Mojžíšovi. Hospodin splní i jeho poslední přání a obklopí ho svou slávou. Nechá kolem něj svou slávu projít, ale plnost jeho slávy nespátří. Na tu totiž žádný živáček přímo pohledět nemůže. Ne náhodou slovo „sláva“ v hebrejštině doslova znamená tíha. Vždyť Boží sláva je příliš těžká na člověka. Co by se asi stalo, kdyby ta ohromná tíha Boží slávy skutečně na Mojžíše padla? Vždyť to nikdo neustojí! To musí každého rozdrtit. Možná proto starověký pisatel píše o skulině ve skále, o skalní rozsedlině. Jen v ní, a ještě pod milostivou ochranou Boží dlaně, která ho přikryje, smrtelník přežije tu tíhu, která jen projde kolem.

Člověk sice může s Hospodinem mluvit jakoby tvář v tvář, ale nesmí zapomenout, že jsou přece jen rozdílné váhové kategorie. Přímý pohled do slávy Hospodinovy tváře je tedy nakonec odepřen i Mojžíšovi. Vždyť žádný smrtelník nemůže Boží slávu obsáhnout. Hospodin se vždy bude vymykat naším pokusům si o něm udělat přesný obrázek. Jednou si ho hezky popsat a analyzovat, a tím si otázku po Bohu jednou provždy zodpovědět. Ne. Třebaže člověk může zakoušet Boží milost, blízkost, přítomnost, ano i přátelství, musí Bůh pro člověka zůstat nedořešenou otázkou; tajemstvím, které nemá ve své moci.

Nakonec tedy zjevení Boží slávy vypadá přece jen jinak, než jak si Mojžíš představoval. Hospodin se mu dá zahlédnout, ale jen jakoby zezadu. Zepředu to nejde. Mojžíš zahlédne jen Hospodinova „záda“, jak se tam doslova píše. Vždyť Boží jednání si dopředu nikdy

nepropočítáme, často ho můžeme zahlédnout jen zpětně, když se ohlédneme. A snad si pak řekneme: Opravdu tudy prošel Hospodin, opravdu s námi šel Hospodin.

A tak se můžeme na závěr ohlédnout i my. Mnohdy toužíme po zaslíbené zemi, ale neuvědomujeme si, že to čím, se liší od vyprahlé pouště nebo hořkého otroctví, není příslib medu a mléka, ale příslib Hospodinovy přítomnosti. Hospodinovy přítomnosti, která bývá skrytější, než bychom si přáli a kterou si někdy uvědomíme až zpětně, až když spatříme Hospodinova záda, ovoce jeho působení. Tato podivuhodná Hospodinova přítomnost je ale vzácnější než všechno bohatství světa. Může snad být něco lepšího než prožít tento život se samotným jeho Pánem a dárce?